

# ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ДО МОЖЛИВОГО ЗРОСТАННЯ ЦІН НА ЕНЕРГОРЕСУРСИ

**Ємельянов Олександр Юрійович**

д-р. екон. наук, професор, професор кафедри економіки підприємства та інвестицій  
*Національний університет «Львівська політехніка», Україна*

Будь-яке підприємство характеризується різними видами його економічного потенціалу. Зокрема, необхідно виділити маркетинговий [1], збутовий [2–4], виробничий [5] та інші складники сукупного економічного потенціалу суб'єктів господарювання. Особливої уваги заслуговує і потенціал покращення тих чи інших властивостей підприємств, зокрема їх стійкості та здатності до адаптації [6]. Також важливим видом наявних у підприємств економічних можливостей є потенціал ресурсозбереження [7–9], реалізація якого відображається у ресурсозберігаючій моделі розвитку [10–13] та у технологічних змінах, що відбуваються [14–18]. Зокрема, суттєвого значення для забезпечення конкурентоспроможності підприємств набуває впровадження на них енергозберігаючих проєктів [19]. Проте, на шляху до такого впровадження постають різноманітні перешкоди [20–26]. Однією з таких перешкод є недостатній рівень вмотивованості власників та менеджерів підприємств стосовно впровадження енергозберігаючих заходів. Серед можливих способів підвищення зацікавленості керівництва підприємств до такого впровадження є отримання ними вірогідної інформації щодо стійкості суб'єктів господарювання до зростання цін на ті енергоресурси, які ними споживаються.

Загалом, оцінювання стійкості підприємств може бути здійснено з використанням різних методів, які варто поділити на три групи, а саме: 1) методи, які передбачають оцінювання стійкості підприємств за допомогою сукупності часткових показників; 2) методи, які мають на меті надати однозначну оцінку стійкості шляхом зведення часткових показників до одного узагальнюючого (таке зведення може відбуватися, зокрема, із застосуванням коефіцієнтів значущості часткових показників стійкості); 3) методи, які передбачають узагальнене оцінювання стійкості підприємств із використанням одного показника, який має відносно просту побудову, але прозорий економічний зміст. Зокрема, таким показником може виступати запас стійкості суб'єкта господарювання.

Якщо виконано прогнозування можливих результатів функціонування підприємства після погіршення зовнішніх умов його діяльності, а також з достатньо високою імовірністю встановлено, що можливе зменшення значення певного індикатора функціонування підприємства не перевищить деяку величину, то тоді таке зменшення характеризуватиме вразливість суб'єкта господарювання. Водночас, якщо на підприємстві існують відповідні адаптаційні механізми, то воно буде здатне частково або повністю компенсувати таке зниження. Тоді величина цієї компенсації і характеризуватиме ці адаптаційні можливості. За таких умов стійкість підприємства може оцінюватися як співвідношення між його адаптаційними можливостями та величиною вразливості до певних негативних впливів з боку зовнішнього (у деяких випадках – і внутрішнього) середовища.

Зокрема, у випадку оцінювання стійкості підприємства до можливого зростання цін на енергоресурси, які ним споживаються, таке оцінювання повинно базуватися на відомостях про значення двох властивостей підприємства, а саме: 1) вразливості до

зростання цін на енергетичні ресурси, які підприємство використовує у своїй господарській діяльності; 2) здатності адаптуватися до такого зростання. Тому рівень стійкості підприємства до можливого зростання цін на енергетичні ресурси, які використовуються ним у власній господарській діяльності, може бути оціненим відношенням величини адаптаційних можливостей підприємства щодо усунення негативних для нього наслідків від підвищення цін на енергоресурси до величини вразливості підприємства до можливого зростання цін на енергетичні ресурси, які використовуються ним у власній господарській діяльності.

Своєю чергою, показник адаптаційних можливостей підприємства може оцінюватися величиною можливого зниження прибутку підприємства внаслідок підвищення цін на енергоресурси, яке вдасться запобігти за умови, що підприємство задіє відповідні адаптаційні механізми. Тоді вразливість підприємства до можливого зростання цін на енергетичні ресурси оцінюватиметься величиною очікуваного зниження прибутку підприємства внаслідок підвищення цін на енергоресурси за умови, що підприємство не задіяло відповідні адаптаційні механізми.

### Список використаних джерел:

1. Мороз, Л. А. & Лебідь, Т. В. (2009). Стратегічний аналіз маркетингового потенціалу підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Логістика»*, (649), 214–219.
2. Висоцький, А. Л. (2014). Сутність та особливості збутового потенціалу як складової частини сукупного економічного потенціалу підприємств. *Науковий вісник НЛТУ України*, (24.8), 225–233.
3. Ємельянов, О. Ю. (2019). *Інструментарій та моделі оцінювання потенціалу економічного розвитку підприємств* (дис. ... д.-ра екон. наук). Національний університет «Львівська політехніка», Львів, Україна.
4. Balanska, O., & Yemelyanov, O. (2021). The risk planning methodological principles for housing investment. *Three Seas Economic Journal*, (2(1)), 8-13. <https://doi.org/10.30525/2661-5150/2021-1-2>.
5. Петрушка, Т. О., Ємельянов, О. Ю. & Курило, О. Б. (2020). Підвищення ефективності господарської діяльності як чинник економічного розвитку підприємств. *Ефективна економіка*, (12). [http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek\\_2020\\_12\\_23](http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_12_23).
6. Yemelyanov, O., Petrushka, T., Lesyk, L., Havryliak, A., Yanevych, N., Kurylo, O., Bodakovskyy, V., Skoropad, I., Danylovych, T. & Petrushka, K. (2023). Assessing the Sustainability of the Consumption of Agricultural Products with Regard to a Possible Reduction in Its Imports: The Case of Countries That Import Corn and Wheat. *Sustainability*, (15), 9761.
7. Баландіна, І. С. (2011). Принципи формування потенціалу ресурсозбереження на підприємствах у сучасних умовах. *Бізнес Інформ*, (11), 141–143.
8. Бурда, В. Є. (2013). Потенціал енергозбереження та напрями використання альтернативних джерел енергії у промисловості. *Економічний часопис – XXI*, (1-2), 45–48.
9. Іваненко, О. В. (2013). Формування потенціалу ресурсозбереження соціально-економічних систем. *Економіка. Фінанси. Право*, (8), 7–10.
10. Некрасова, Л. А. & Хрїстова, А. В. (2017). Формування ресурсозберігаючої моделі розвитку підприємства. *Економіка: реалії часу*, (2 (30)), 79–84.
11. Андрусів, У. Я. & Мазур, І. М. (2017). Комплексний підхід до забезпечення раціонального використання енергетичних ресурсів. *Бізнес Інформ*, (1), 44–49.
12. Сотник, І. М. (2010). Економічне стимулювання ресурсозбереження у контексті сталого розвитку України. *Економіст*, (12), 72–75.
13. Ємельянов, О., Петрушка, Т. & Симак, А. (2022). Інноваційність економічного розвитку підприємств: сутність, види та особливості оцінювання. *Економіка та суспільство*, (37). <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1221>.
14. Caliskan, H. K. (2015). Technological change and economic growth. *Procedia Soc. Behav. Sci.*, (195), 649–654.

15. Piva, M. & Vivarelli, M. (2018). Technological change and employment: is Europe ready for the challenge. *Eurasian Bus. Rev.*, (8(1)), 13–32.
16. Sredojecic, D., Cvetanovic, S. & Boskovic, G. (2016). Technological changes in economic growth theory: neoclassical, endogenous, and evolutionary-institutional approach. *Economic Themes*, (54(2)), 177–194.
17. Yemelyanov, O., Symak, A., Petrushka, T., Lesyk, R. & Lesyk, L. (2018). Assessment of the technological changes impact on the sustainability of state security system of Ukraine. *Sustainability*, (10(4)), 1186.
18. Козик, В. В., Ємельянов, О. Ю. & Петрушка, Т. О. (2014). Інвестиційно-інноваційний механізм забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств. *Проблеми економіки*, (1), 52–58.
19. Концеба, С. М. & Непочатенко, О. О. (2007). Енергозберігаючі технології в Україні: економічний ефект та перспективи впровадження. *Збірник наукових праць УНУС*, (63), 1–5.
20. Chai, K. H. & Yeo, C. (2012). Overcoming energy efficiency barriers through systems approach – A conceptual framework. *Energy Policy*, (46), 460–472.
21. Chiaroni, D., Chiesa, V., Franzò, S. et al. (2017). Overcoming internal barriers to industrial energy efficiency through energy audit: a case study of a large manufacturing company in the home appliances industry. *Clean Technologies and Environmental Policy*, (19), 1031–1046.
22. Kangas, H. L., Lazarevic, D. & Kivimaa, P. (2018). Technical skills, disinterest and non-functional regulation: Barriers to building energy efficiency in Finland viewed by energy service companies. *Energy Policy*, (114), 63–76.
23. Kostka, G., Moslener, U. & Andreas, J. (2013). Barriers to increasing energy efficiency: Evidence from small-and medium-sized enterprises in China. *Journal of Cleaner Production*, (57), 59–68.
24. Ємельянов, О. Ю. (2020). Оцінювання рівня ризикованості господарської діяльності підприємств агропромислового комплексу. *Агросвіт*, (19–20), 3–9.
25. Кінаш, І. А. (2015). Бар'єри на шляху впровадження енергоефективності та енергозбереження підприємств. *Сталий розвиток економіки*, (3), 185–189.
26. Севастьянов, Р. В. & Калініна, Я. Ю. (2014). Енергоефективність промислових підприємств України та бар'єри з її впровадження. *Економічний вісник ЗДІА*, (7), 144–154.